

Aerograafik Märt Lauks - hea on olla eriline

“Kunagi vedeles isal kodus selline naljakas asi karbi sees, mis tundus mulle algul mingitsorti pliiatsina, aga tegelikult tuli välja, et see on aerograaf ehk õhupintsel. Tundus huvitav asi olevat ja hakkasingi uurima, mis see täpselt on ning mida sellega teha saab,” meenutas aerograafik Märt Lauks kümne aasta tagust sündmust. Sellest ajast peale on tema hobiks olnudki aerograafia.

Märt Lauks on praeguseks jõudnud nii kaugele, et omab viitteist erinevat värvipüstolit, sest tehnika areneb ning võimalused suurenevad.

“Tegelikult praegu vaatan esimest tööd – Jüri Braueri kiivrit, mis on värvitud veneaegse värvipüstoliga – ja imestan, kuidas ma nii hästi hakkama sain. Tundub hämmastav,” ütles Lauks. Toonast püstolit kasutades andis see kogu aeg värvi peale, isegi siis, kui päästikut ei vajutanud. Lauks oli kaval ja pani paberi ette sinna, kus joon pidi lõppema.

Märt on aerograafiaga aktiivselt tegeleenud viis aastat, selle aja jooksul omandanud palju kogemusi ning õhtralt praktiseeritud katse-eksituse meetodit. “Ükski aerograafika tegija ei avalda infot, kuidas ühte või teist asja teha, sest igaühel on oma nõksud ja nipid. Põhiteadmisi võivad nad isegi jagada, aga see on ka kõik. Ülejäänud asjad tuleb ise selgeks saada – erinevad värvid, lahustid jms nüansid,” selgitas mees.

Aegamööda, kogemusi juurde saades tellis Lauks erinevaid püstoleid. Iga asja jaoks on oma aerograaf, vastavalt sellele, kas soovitakse taustapilti või peenemat joonistust. Kõige kallima õhupintsliga

on võimalik teha vaid ühe millimeetri laiust joont, mis kindlasti nõuab kindlat kätt.

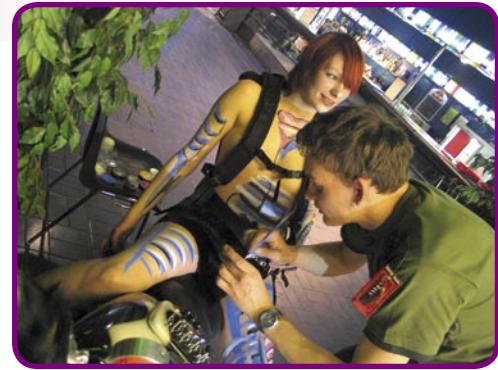
“Kindel käsi tuleb ainult harjutamisega, sest kui tavalise pliiatsiga joonistades on kirjapulk paberiga kontaktis, siis õhupintslil puhul see kontakt puudub.

Aerograafikat võiks võrrelda kondiitri tööga, kes teeb tortidele kaunistusi – ka seal on vaja loovat mõtlemist, palju teadmisi ning väga kindlat kätt, sest mida peenem joon, seda enam kipub see sinka-vonka tulema,” selgitas Lauks.

Õhupintsliga maalimine/joonistamine ei ole Märdi põhitöö, pigem hobi ja aerograafia fännamine, kuna Eestis pole see kunstiala veel piisavalt levinud, et vaid sellega tegelemine leiva lauale tooks. Elatist teenib Märt praegu vabakutselisena – kirjutab erinevatesse ajakirjadesse, sh lasteväljaannetes, on illustreerinud lasteraamatuid jne. Mees loodab, et mõne aja pärast saaks põhikohaga vaid aerograafikaga tegeleda, sest see annab vabaduse ning võimaluse areneda.

“Tegelikult ma ei ole ühegi oma tehtud tööga lõplikult rahul, alati oleks midagi parandada. Kui ma oleksin rahul, siis tööd ei lähekski üha paremaks ning edasiminekut ei toimuks. Ma näen, et arenguruumi on mul veel küllalt,” on Lauks oma kätetöö suhtes kriitiline. Põhiliselt kaunistab Märt tsikleid ja kiivreid vähemalt kord kuus. Suve alguses tulevad kiiremad ajad, sest siis on võistlustsikkelid uueks hooajaks valmis ehitatud ning aeg neid värvida.

Kõige põnevamaks tööks nimetab Märt seda, kui klient soovis oma kodus toalage värvida – sooviti

muljet, nagu oleks laes auk ja tähed paistaksid. Enamasti tellitakse sisetöid äripindadele, eluruumide maalimist tuleb harva ette.

“Olen käinud erinevatel näitustel naaberriikides ning tõdenud, et sealsed inimesed soovivad järjest rohkem eristuda hallist

massist

– see on kindlasti üks põhjus, miks piiri taga on aerograafika rohkem levinud kui Eestis. Aga küll see

aeg ka meile jõuab, sest inimesed soovivad olla omapärased, näidates seda välja tsiklite või autode peal, sest nii on lõbus,” ütles Lauks kindlameelselt.

Pille Rõivas

Õhupintsel annab kunstnikule vabad käed

Mis imevidin see on, millega saab värvida pea kõike ja joonistada ükskõik mida?

Arvate, et ilmselt on tegemist pintsliga, kuid tegelikult meenutab kunstivahend välimuselt pigem sulepead. Seost pintsliga võib leida ainult ingliskeelsest nimest – airbrush –, mille otsetõlge eesti keelde oleks õhupintsel. Meil tuntakse seda küll kui aeroograafi, kuid nimetus õhupintsel sobib ka väga hästi.

Mis see õhupintsel ikkagi on?

Õhupintsel on iseenesest nagu tavaline värvipüstol, ainult et märksa väiksem. Mõlemad töötavad suruõhuga, mis tõmbab endaga kaasa püstolis oleva värvi ja pihustab ühtlaselt kaetavale pinnale. Ainuke vahe on selles, et aeroograafiga tehtud joon on tunduvalt peenem kui tavalisel värvipüstolil. Kui viimane on mõeldud selleks, et kõikvõimalikke asju kiiresti ja ühtlaselt värvida, siis õhupintslit peamiseks otstarbeks on selle loomisest alates olnud kõiksugune loov töö, mida võib kokkuvõtvalt kunstiks nimetada.

Paljud kunstnikud on õhupintslit proovinud, kuid vaid vähesed jäävadki seda kasutama. Erinevalt tavalisest pintslit nõuab aeroograafiga töötamine aega ja kannatust, mida kunstnikul loomistuhinas tavaliselt napib. Lisaks leiame neil kahel vahendil veel kaks peamist erinevust.

1. Kui pintslit saab lihtsalt puhtaks loputada, siis aeroograafiga käib see pisut teisiti – keerulise konstruktsiooni tõttu tuleb õhupintslit lahustit läbi lasta seni, kuni püstol puhtaks saab. Kui see ei õnnestu, siis tuleb aeroograaf lammutada kümneteks imesipikesteks osadeks ning lahusti sisse liginema jätta. Mõlemad variandid nõuavad aga küllaltki palju aega ning kannatust. Seepärast kasutavadki professionaalsed kunstnikud mitut aeroograafi.
2. Tavalise pintsliga maalides puudutab pintslit ots värvitavat pinda, aga õhupintsliga maalides seda pidepunkti pole – seetõttu ristisingi aeroograafi õhupintslis. Nagu spray-purki tuleb ka aeroograafi värvitavast pinnast eemal hoida. Proovige seda teha ja avastate peagi, et käsi väriseb enim just kõige peenema joone puhul.

Ajalugu

Õhupintsel on üllatavalt vana leiutus. Nagu paljudel headel asjadel, on ka aeroograafil huvitav sünnilugu. Eksperdid on veendunud, et sellist tehnikat kasutati juba iidsetel aegadel. Tollal asetati käsi kivile ja õõnsat konti kasutades pritsiti või siis lihtsalt piserdati värvi, nii tekkiski käejälj kivile.

Õhupintslilaadne aparaat leiutati 1875. aastal Ameerikas, loojaks peetakse üht külahullu. Esialgse aeroograafi konstrueerimisel oli kasutatud vana kruvikeerajat, õmblusnõela, naelu, puutükke ja vasktorusid. Au hulludele kõlaga kõrges, sest praegu võib öelda, et tegu on ühe tänuväärseima leiutisega kunstitarvete ajaloos seetõttu, et aeroograafi abil võib joonistada mida tahes ja kuhu iganes.

Tänapäevase õhupintslit patenteeris 1893. aastal Charles Burdick. Kuni 1920. aastani kasutati seda peamiselt fotograafias – värviti ja modifitseeriti ülesvõtteid. Tehnoloogia arenguga muutus aeroograaf populaarsemaks – seda hakati viljelema ka teistes kunstisuundades. Üha enam hakati nimetatud tehnikat kasutama reklaamplakatite tegemisel.

Et 1930. aastatel tuli müügile järjest rohkem õhupintslid ja tarvikuid, muutus aeroograaf laiemalt kättesaadavaks. Peagi said kuulsaks kaks kunstnikku – George Petty ja Alberto Vargas –, kes spetsialiseerusid naiste maalimisele. Neist meestest sai Teise maailmasõja ajal alguse lennukite naiste õhupintsliga maalimine. Samuti kasutati aeroograafi sõjapäevil propagandaplakatite tegemisel.

Õhupintslid on väga edukalt kasutatud ka filmitööstuses – legendaarne Walt Disney tegi nii multifilmide taustapilte. Kui 1940. aastal loodi "Pinocchio", muudeti aeroograafi abil valgust ja varje realistlikumaks. Sellest ajast peale on õhupintsel mänginud suurt rolli animafilmide loomisel.

1960. aastatel algas uus

aeroograafide revolutsioon. Flower Power perioodil oli see muusikatööstusele võrratu vahend sürrealistlike ja fantastiliste piltide tegemiseks. Igal järgneval aastakümnel kasutati õhupintslit kõikvõimalike piltide tegemiseks üha rohkem.

Kuigi aeroograaf on võitnud järjest enam traditsionaalsete kunstnike poolehoidu, ei ole nimetatud vahend veel leidnud täit tunnustust tõsise kunstitööstusena. Õhupintslit pikast arenguperioodist hoolimata on sel veel kindlasti avastamata kasutusvõimalusi.

Kasutusvald

T-särgid ja mood

T-särgide kujundus on õhupintslitkunstnike pärusmaaks olnud aegade algusest peale, aeroograafiga on võimalik värvida nii kangast kui ka nahka.

Fine-art

Õhupintsliga tehakse ka traditsioonilisemat kunsti – maale, raamatukujundusi ja graafikat.

Sõiduriistad

Ka siin on aeroograafiga võimalik luua uus ja isikupärane välimus pea kõigele. Olgu värvitavaks pinnaks jalg- või mootorratas, sõidu- või veoauto, lennuk või kuukulgu.

Kodutehnika

Õhupintsliga kujundatakse pea kõike – laua- ja sülearvuteid, CD-pleiereid, mobiiltelefonide korpuseid, aga miks ka mitte veekeetjaid.

Ihumaalingud

Siin on õhupintsel hea abivahend näo- ja kehamaalingute loomisel. Aga ka küünekujuanduses, kus aeroograaf on koos erinevate värvide, terade ja lakkidega kasutusel ilusalongides üle kogu maailma.

Muusikariistad

Just õhupintslit abil on tehtud nii mõnegi kuulsu staari kitarri või trummikomplekti omapärane disain.

Seinamaalingud

Selle pisikesse värvipüstoli abil on siingi võimalik teha pea kõike, alates lihtlabasest grafitist, lõpetades kas või suurendatud "Mona Lisa" koopiaga elutoa seinal.

Märt Lauks ja Pille Rõivas
fotod: Märt Lauks erakogust, Pille Rõivas

